

BIJLAGE 1

Participatieaanpak op hoofdpijnen

Ombuigingen Perspectiefnota 2026

Inhoudsopgave

1.	Algemene beschrijving	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doelstelling	3
1.2.1	<i>Gemeentelijke doelstelling</i>	3
1.2.2	<i>Doelstelling voor de stad</i>	4
1.3	Resultaat	4
1.4	Belanghebbenden	4
1.5	Afbakening (scope)	4
1.6	Randvoorwaarden	4
1.7	Samenhang met andere projecten/programma's/lijnactiviteiten	4
2.	Participatie aanpak	6
2.1	Aanpak van de participatie	6
2.1.1	<i>Participatie fase 1</i>	6
2.1.1.1	<i>Participanten</i>	6
2.1.1.2	<i>Participatiemethode</i>	8
2.1.1.3	<i>Beïnvloedingsruimte</i>	8
2.1.2	<i>Participatie fase 2</i>	8
2.1.2.1	<i>Participanten</i>	8
2.1.2.2	<i>Participatiemethode</i>	9
2.1.2.3	<i>Beïnvloedingsruimte</i>	9
2.2	Planning van het project	9
3.	Beheersing aanpak	11
3.1	Geld	11
3.2	Organisatie	11
3.3	Communicatie	11
3.4	Risico's	12

1. Algemene beschrijving

1.1 Aanleiding

In Dordrecht is een traject gestart om tot een omvangrijk pakket aan budgettaire ombuigingen te komen. De ombuigingen zijn nodig om de financiën van de stad op een houdbaar pad te brengen. De omvang van het pakket brengt met zich mee dat de ombuigingen een groot effect op de stad en haar inwoners zullen hebben. Een traject met zoveel impact op de stad vraagt natuurlijk om een gedegen participatieaanpak, zodat we met aan de ene kant de ambtelijke inventarisatie en aan de andere kant de inbreng van de stad samen tot het beste pakket aan maatregelen kunnen komen. Het Politiek Akkoord 2022-2026 benadrukt het belang van participatie.

1.2 Doelstelling

Met onze participatieaanpak beogen we om met de inbreng vanuit de stad tot een pakket aan maatregelen te komen waarbij we zoveel mogelijk rekening houden met input, ideeën, kennis en expertise uit de stad. De participatie zien we als een randvoorwaarde om een zo succesvol mogelijk ombuigingstraject te doorlopen.

1.2.1 Gemeentelijke doelstelling

Vanuit het blikveld van de gemeente hebben we daartoe drie specifieke doelstellingen benoemd:

1. Informeren

Zoals al in de aanleiding is beschreven, is de financiële opgave waar de stad voor staat groot en is sprake van een situatie die eigenlijk iedereen op een bepaalde wijze zal raken. Dit vraagt een andere communicatiestrategie dan wanneer een bedrag van een paar miljoen bezuinigd zou moeten worden. Het is belangrijk de belanghebbenden te doordringen van de financiële context waarin de gemeente zich bevindt en de impact van te maken keuzes bij de Perspectiefnota 2026. Een uitvoerig participatietraject waarbij verschillende belanghebbenden in de stad betrokken worden, draagt hier in belangrijke mate aan bij.

2. Input en ideeën ophalen over het profiel van de stad

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in Dordrecht. Met de Agenda Dordrecht 2030 en het Politiek Akkoord 2022-2026 hebben we daarnaast een visie op de stad neergezet; het vormt één geheel verhaal met daarin diverse bouwstenen die allemaal even belangrijk zijn. De huidige financiële situatie plaatst ons echter voor de vraag of we dit nog wel volledig kunnen betalen. De keuzes die we gaan maken kunnen het profiel van de stad veranderen. De inwoners, bedrijven en partners in de stad kunnen hier in belangrijke mate bij helpen, door aan hen advies te vragen over wat zij belangrijk vinden en wat zij als prioriteiten zien.

3. Kennis en expertise van de stad benutten om concretere ideeën uit te werken.

Nadat politieke richting is bepaald met behulp van de stad en keuzes zijn gemaakt over in welk domein welk bedrag aan ombuigingen gevonden dient te worden, moet hier concrete invulling aan gegeven worden. De derde doelstelling is om de kennis en expertise van de stad te benutten om tot een concrete lijst of prioritering van mogelijke maatregelen te komen en belanghebbenden uit die specifieke sectoren/domeinen op een goede manier mee te nemen bij de uitwerking van mogelijke maatregelen.

1.2.2 Doelstelling voor de stad

Naast het blikveld van de gemeentelijke organisatie, is het belang van participatie dat het blikveld van de stad en haar inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners in acht wordt genomen.

Voor hen zijn de volgende twee doelstellingen benoemd:

1. *Invloed uitoefenen vanuit je eigen belang (individueel)*
2. *Invloed uitoefenen op de richting die je met de stad voorstaat (collectief).*

1.3 Resultaat

Met het doorlopen van dit participatieproces beogen we vanuit de stad bruikbare input te presenteren wat het college en de gemeenteraad in staat zal stellen om zo goed mogelijk:

- Richting te geven op welk domein welk bedrag aan ombuigingen gevonden dient te worden;
- Het meest passende ombuigingenpakket te kiezen bij de Perspectiefnota 2026.

1.4 Belanghebbenden

We onderscheiden drie verschillende groepen belanghebbenden:

- Inwoners: huidige en toekomstige inwoners van de stad.
- Kenners van Dordrecht: dit zijn de verschillende maatschappelijke partners, instellingen en bedrijven in onze stad (en indien relevant de regio).
- Raadsleden

1.5 Afbakening (scope)

In dit projectplan is op hoofdlijnen uitgewerkt hoe wij participatie willen inzetten om dit doel te bereiken. In een (intern) uitvoeringsplan wordt uitgewerkt hoe de precieze participatie er praktisch uit gaat zien. Hierin wordt bijvoorbeeld uiteengezet wat de participatievragen zullen zijn, hoe en wanneer deelnemers uitgenodigd worden en hoe de opbrengsten van bijeenkomsten verwerkt en teruggekoppeld zullen worden.

1.6 Randvoorwaarden

Beïnvloedingsruimte

Om de participatieaanpak te laten slagen is het van cruciaal belang dat aan de voorkant voor iedereen duidelijk is wat de afspraken zijn. Het is belangrijk aan de voorkant kaders op de stellen over wat de beïnvloedingsruimte van de deelnemers is en hoe de gemeente resultaten meeneemt. Deze kaders moeten voor iedereen duidelijk zijn.

Breed speelveld

Om zo veel mogelijk input op te halen, is het belangrijk om zeker in de beginfase weg te blijven bij concrete maatregelen. Die leiden af van het voeren van het goede gesprek. Er dient eerst op een meer collectief abstractieniveau verkend te worden welke richting de deelnemers aan het participatietraject wenselijk vinden. Hierbij moeten alle onderwerpen en ideeën op tafel mogen komen en kan geen sprake zijn van zogenoemde 'heilige huisjes'. In een latere fase zal natuurlijk meer ruimte gegeven worden om ook de meer individuele belangen van de verschillende maatschappelijke partners, instellingen en bedrijven een plek te geven.

1.7 Samenhang met andere projecten/programma's/lijnactiviteiten

Het Programmteam Participatie is betrokken in de projectorganisatie voor de Ombuigingen.

Tevens zal het reguliere planning & controlproces richting de Perspectiefnota en Begroting 2026

voor een groot gedeelte afhankelijk zijn van de opbrengsten van het project Ombuigingen, dus ook hiervoor is een nauwe verbinding gemaakt in de projectorganisatie.

Op dit moment spelen er gemeentebreed meerdere grote participatietrajecten, onder andere voor de Omgevingsvisie, de Omgevingswet en het programma Participatie. Allen trajecten waar inhoudelijke gezien losse participatie van groot belang is. Het is echter ook belangrijk dat extern goed duidelijk is welk participatiemoment waarvoor bedoeld is. We borgen samen met team Communicatie dat aandacht is voor heldere communicatie en een eenduidige aanpak.

2. Participatie aanpak

2.1 Aanpak van de participatie

We willen de participatie rondom de Ombuigingen in twee verschillende fases uitvoeren:

- Fase 1: fundamentele dialoog met de stad
- Fase 2: inkleuring ombuigingsmaatregelen.

Per participatiefase verschilt de wijze waarop de verschillende belanghebbenden betrokken worden, welke methode gehanteerd wordt en wat de beïnvloedingsruimte van de participanten is. Hieronder worden de twee verschillende fases toegelicht.

2.1.1 Participatie fase 1

Deze participatiefase draait, naast de eerste doelstelling van communicatie, met name om de tweede gemeentelijke doelstelling voor participatie. In deze fase willen we namelijk met de stad in gesprek gaan over het profiel van de stad, om zo te helpen bij het maken van de fundamentele keuzes hierop. De belanghebbenden kunnen in deze fase invloed uitoefenen op de richting die zij zelf met de stad voorstaan, dus met name hun collectieve blik geven op het totaal van de stad.

De participatie in fase 1 dient uiteindelijk te resulteren in een keuze over het relatieve belang van de verschillende beleidsdomeinen die een gemeente rijk is. College en raad besluiten in november en december 2024 in welk domein welk bedrag aan ombuigingsmaatregelen gevonden dient te worden.

2.1.1.1 Participanten

In deze fase willen we alle drie de groepen belanghebbenden betrekken. Dit wordt op de volgende wijze ingevuld:

Inwoners

We streven er naar met een steekproef van 100 inwoners in één participatiebijeenkomst te werken, om zo een zo representatief mogelijke groep vertegenwoordigers van de stad aan tafel te hebben. Om een groep van 100 representatieve inwoners te laten deelnemen, zal een substantieel groter aantal inwoners via een brief uitgenodigd worden voor de bijeenkomst. Op basis van de volgende kenmerken zal een (aselecte) steekproef worden genomen onder de Dordste bevolking. Deze gegevens worden uit het Basis Registratie Personen (BRP) gehaald:

- Postcode: we selecteren willekeurig inwoners uit verschillende postcodegebieden om een diverse groep deelnemers te krijgen.
- Inschrijvingsduur bij de gemeente: we houden rekening met hoe lang een inwoner al ingeschreven staat bij onze gemeente.
- Leeftijd: we streven naar een evenwichtige vertegenwoordiging van mensen van verschillende leeftijden.
- Geslacht: we willen mensen van verschillend geslacht betrekken bij deze belangrijke discussie.

Niet iedereen zal op de oproep reageren. Om de kans zo groot mogelijk te maken dat mensen zich inschrijven en we een representatieve groep krijgen, worden de genodigden met een bepaald profiel die zichtbaar achterblijven eventueel nagebeld. Ook zal een aanwezigheidsvergoeding aan

de deelnemers aangeboden worden. Op deze wijze zal naar verwachting uiteindelijk een groep van ongeveer 100 inwoners deelnemen aan de bijeenkomst.

Dit is de basisaanpak voor de participatie met inwoners in fase 1. Aanvullend hierop worden echter nog twee aanvullende acties opgepakt:

- A. We gaan bewust ruimte creëren voor de stem van de toekomstige inwoners van Dordrecht. Dit kan door voor een gedeelte specifiek mensen te benaderen die nog maar kort in Dordrecht wonen en/of door aanvullend bij scholen/onderwijsinstellingen langs te gaan en met hen in gesprek te gaan.
- B. We bieden alle overige inwoners ook de mogelijkheid hun mening te geven via online participatie via Platform Doe Mee Dordrecht (www.doemeedordrecht.nl). Dit zal een beperktere vorm van participatie betreffen, want er is geen volwaardig interactief gesprek mogelijk en bij online participatie is het ook belangrijk dat deelnemers niet al te lang bezig zijn met invullen. Echter, zo kan iedereen die dit wenst in ieder geval wel betrokken zijn. Belangrijk om op te merken is dat hierbij naar algemene persoonskenmerken gevraagd wordt, zodat ook voor de online input goed duidelijk wordt welke afspiegeling van de samenleving het betreft.

Kenners van Dordrecht

In deze participatiefase willen we 20 tot 30 vertegenwoordigers van maatschappelijke partners, instellingen en bedrijven betrekken vanwege de belangrijke rol die zij spelen in onze samenleving. Zij kennen vanuit hun rol veel mensen in de stad en zij weten vaak goed wat er speelt onder inwoners en de andere bedrijven. Op die specifieke expertise willen wij hen bevragen. Dit betekent dat we hen in deze fase ook echt specifiek op die expertise zullen uitnodigen, met de vraag om voornamelijk hun eigen belang te ontstijgen. In de tweede fase van de participatie kunnen die eigen belangen natuurlijk alsnog een plek krijgen als zij belanghebbende zijn bij specifieke ombuigingsvoorstellen.

Raadsleden

Voor raadsleden geldt dat zij een belangrijke positie hebben in dit traject. De uiteindelijke besluitvorming over de zoekrichtingen per domein en de te kiezen specifieke maatregelen (Perspectiefnota 2026) ligt tenslotte bij de raad. Tegelijkertijd zijn de raadsleden wat ons betreft door hun volksvertegenwoordigende rol ook in een eerdere fase al een belangrijke bron van informatie. Tevens is bij de bespreking van de vorige raadsinformatiebrief over het proces door diverse raadsleden aangegeven dat zij zelf ook graag op een eerder moment alvast meedenken en ideeën willen aandragen. Om die reden maakt een losse bijeenkomst met raadsleden deel uit van de participatieaanpak, om met hen de fundamentele dialoog over het profiel van de stad te voeren naast de formele besluitvorming op een later moment.

De bijeenkomsten van de drie verschillende groepen belanghebbenden zullen in een tijdsbestek van grofweg een maand plaatsvinden. Hier is geen sprake van een bepaalde volgorde. Deelnemers van een bepaalde groep zijn (bij voorkeur) geen deelnemer in één van de overige groepen, omdat we graag de specifieke input van de betreffende groep willen ophalen zonder dat deze gekleurd is door de resultaten uit de andere groepen.

2.1.1.2 Participatiemethode

De specifieke participatiemethode wordt zoals eerder toegelicht los uitgewerkt. Wel is duidelijk dat we voor alle drie de groepen een **participatiebijeenkomst** willen organiseren. De drie groepen krijgen dezelfde soort vragen en stellingen voorgelegd, zodat na afloop van de eerste fase goed vergeleken kan worden waar mogelijke verschillen tussen de groepen zitten.

2.1.1.3 Beïnvloedingsruimte

Aan het einde van fase 1 zijn het uiteindelijk het college en de raad de keuze gaan maken welk bedrag per domein benodigd is. Dit betekent echter niet dat de participatie in deze fase helemaal vrijblijvend is, want de basis van deze participatieaanpak is dat die bestuurlijke keuze mede op grond van de input van de participanten over het profiel van de stad gemaakt zal worden. Onderdeel van het raadsvoorstel wat op dat moment voor zal liggen is dan ook een notitie waarin is uitgewerkt hoe de participatie is meegewogen in het uitgewerkte voorstel. Daarmee is het niveau van participatie in deze fase **raadplegend** te noemen.

2.1.2 Participatie fase 2

In deze tweede fase draait de participatie meer om de derde gemeentelijke doelstelling, namelijk het gebruiken van de kennis en expertise van de stad om concrete ombuigingsmaatregelen uit te werken of deze te prioriteren. In deze fase is de participatie een stuk concreter, omdat op dat moment de taakstelling per domein bekend is. We kunnen in deze fase dus concreet met (direct) betrokkenen spreken over mogelijke maatregelen. Voor de belanghebbenden betekent dit dat zij in deze fase invloed kunnen uitoefenen vanuit hun eigen belang, in plaats van met name het collectieve belang.

De participatie in fase 2 dient uiteindelijk te resulteren in een volledige lijst aan ombuigingsmaatregelen, die door het college en de raad afgewogen zullen worden bij de Perspectiefnota 2026 in juni/juli 2025.

2.1.2.1 Participanten

In deze participatiefase draait de participatie om het niveau van concrete maatregelen. Om die reden wordt de groep inwoners niet betrokken, want geen van de maatregelen zal naar verwachting direct een groep specifieke inwoners raken en/of directe betrokkenheid van inwoners vergen in de uitwerking van een maatregel. In deze fase richt de aanpak zich dus op maar twee groepen belanghebbenden.

Kenners van Dordrecht

In de tweede fase willen we de vertegenwoordigers van maatschappelijke partners, instellingen en bedrijven opnieuw betrekken vanwege de belangrijke rol die zij spelen als vertegenwoordiging van onze samenleving. Daarnaast willen wij hen nu echter ook specifiek bevragen op hun eigen expertise/werkveld en de belangen die zij daarvoor behartigen. Per domein beogen wij minimaal 5 en maximaal 10 vertegenwoordigers betrekken.

Raadsleden

In de tweede participatiefase zal naast het formele besluitvormingsproces, geen los moment voor raadsleden worden georganiseerd. Wel zijn zij welkom om aan te sluiten bij de georganiseerde gesprekken met kenners.

2.1.2.2 Participatiemethode

Ook hier geldt dat de specifieke participatiemethode los wordt uitgewerkt.

Wel is reeds duidelijk dat we in deze fase twee verschillende momenten hebben:

- Een bijeenkomst vanuit het collectief belang met een (beperkte groep) kenners.
- Gesprekstafels per beleidsomein, met daarbij aan tafel de betrokkenen van dit specifieke beleidsterrein en ambtenaren die werkzaam zijn in dit beleidsdomein.

Om het goede gesprek te voeren en deze input vervolgens te verwerken gaan we open het gesprek in. We vragen iedereen aan de gesprekstafel concrete ideeën voor ombuigingsmaatregelen te benoemen om daarmee te komen tot de gestelde taakstelling voor het betreffende domein. Hiervoor verstrekken wij basisinformatie over de betreffende domeinen, zoals de begroting en beleidsvrijheid op dit terrein. Op basis van de ideeën en de eventuele prioritering die uit de gesprekken komen, wordt vervolgens een maatregelenlijst uitgewerkt ten behoeve van de Perspectiefnota 2026. Met de direct betrokkenen van de maatregelen die in de lijst zijn beland, wordt natuurlijk nogmaals gesproken om te bepalen op welke manier de maatregel die hen raakt dan het beste ingevuld kan worden.

2.1.2.3 Beïnvloedingsruimte

Aan het einde van fase 2 zijn het uiteindelijk het college en de raad die de keuze maken welke ombuigingsmaatregelen benodigd zijn. Dit betekent echter opnieuw niet dat de participatie in deze fase volledig vrijblijvend is. Onderdeel van het raadsvoorstel is om inzicht te geven hoe de participatie is meegewogen in het uitgewerkte pakket van voorstellen. Daarnaast is er participatie van direct bij een specifieke maatregel betrokken partijen. Daarmee is het niveau van participatie in deze fase **raadplegend** en **adviserend** te noemen.

2.2 Planning van het project

Periode/datum	Wat?
18 juni 2024	Collegebesluit raadsinformatiebrief Ombuigingen Procesinformatie, bouwstenen objectieve informatie, participatieplan op hoofdlijnen
Juni-augustus 2024	Ambtelijk voorbereiden participatiemomenten fase 1 (en 2)
September-oktober 2024	Participatie Ombuigingen - fase 1 – fundamentele dialoog met de stad Drie trajecten: - Participatie met inwoners (september) - Participatie met professionals/bedrijven/maatschappelijke instellingen (september) - Raadsleden (oktober)
November 2024	Collegebehandeling raadsvoorstel Ombuigingen – allocatie per domein
November-december 2024	Raadsbehandeling raadsvoorstel Ombuigingen – allocatie per domein 1. Beeldvormende bespreking: opbrengsten participatie 2. Beeldvormende bespreking algemeen 3. Oordeelsvormende bespreking 4. Besluitvorming (laatste raad)

November – december 2024	Ambtelijk (verder) voorbereiden participatiemomenten fase 2
Januari – februari 2025	Participatie Ombuigingen - fase 2 – invulling maatregelenpakket Twee trajecten: - Algemeen gesprek met kenners - Gesprekken per domein (invulling taakstelling)
Maart-april 2025	Uitwerken voorstellen Perspectiefnota 2026
April-mei 2025	Bespreking college Perspectiefnota 2026
Juni-juli 2025	Bespreking raad Perspectiefnota 2026

3. Beheersing aanpak

3.1 Geld

In de Perspectiefnota 2025 worden middelen aangevraagd voor de uitvoering van het totale traject rondom de Ombuigingen. In dit bedrag zijn middelen meegenomen voor het hierbij behorende participatietraject, voor een bedrag van in totaal € 80.000. Dit is ondermeer benodigd voor:

- Inzet participatie expertise;
- Inzet praktische ondersteuning participatietraject;
- Overig: communicatiemiddelen, huur locaties, etc.

3.2 Organisatie

De projectleider Ombuigingen is verantwoordelijk voor de uitvoering van het gehele project en daarmee ook voor de aanpak van het participatietraject. Hij doet dit samen met het projectteam Ombuigingen, waarin de stadscontroller, stadsstrateeg en andere strategen, projectmedewerkers en communicatieadviseurs vertegenwoordigd zijn.

Specifiek voor dit traject wordt vanaf medio 2024 een participatie-deskundige toegevoegd aan het projectteam. Deze participatie-deskundige is naast onderdeel van het projectteam Ombuigingen ook onderdeel van het programmteam Participatie. Daarmee is geborgd dat er een goede samenhang is tussen beide trajecten en dat geleerde lessen gelijk toegepast kunnen worden. De participatieaanpak zelf is ontwikkeld samen met de programmamanager Participatie, waarmee ook aan de voorkant de integraliteit en samenwerking goed geborgd is.

3.3 Communicatie

Periode/datum	Onderwerp/mijlpaal	Communicatie actie
18 juni 2024	Raadsinformatiebrief Ombuigingen	Persmoment na vaststelling raadsinformatiebrief.
Juli 2024	Uitnodigen genodigden fase 1 - Participatie met inwoners (september) - Participatie met professionals/ bedrijven/ maatschappelijke instellingen (september) - Raadsleden (oktober)	- Inwoners (representatieve groep) uitnodigen per brief, eventueel nabellen voor persoonlijke benadering. - Professionals worden persoonlijk uitgenodigd, met daarbij aandacht voor het benadrukken van de collectieve verantwoordelijkheid die gevraagd wordt. - Raadsleden worden via een agenderingsverzoek uitgenodigd voor middagsessie Dordtse dinsdag.
September-oktober 2024	Participatie Ombuigingen – fase 1 – fundamentele dialoog met de stad	- Terugkoppeling aan participanten over de opbrengst van de verschillende sessies.
November 2024	Raadsvoorstel Ombuigingen – allocatie per domein	- Persuiging na vaststelling raadsinformatiebrief.

December 2024	Uitnodigen genodigden fase 2 participatiemomenten fase 2 - Algemeen gesprek met professionals - Gesprekken per domein (invulling taakstelling)	- Professionals worden persoonlijk uitgenodigd, met daarbij aandacht voor het benadrukken van de collectieve verantwoordelijkheid die gevraagd wordt. - Maatschappelijke partners en bedrijven worden per brief uitgenodigd voor gesprek per domein.
Januari – februari 2025	Participatie Ombuigingen – fase 2 – invulling maatregelenpakket	- Terugkoppeling aan participanten over de opbrengst van de verschillende sessies.
Mei-juni 2025	Perspectiefnota 2026	- Persmoment - Gesprekken met de maatschappelijke instellingen die op de definitieve maatregelenlijst van Perspectiefnota staan (net voor openbaar making).

3.4 Risico's

- Het is mogelijk dat er expliciete en breder gedragen wensen uit de participatie komen die niet aansluiten bij de politieke voorkeuren. Dit is inherent aan een participatieproces. De politieke weging blijft aan het college en de raad waarbij het van belang is om expliciet aan te geven hoe wensen zijn meegewogen.
- Het is mogelijk dat deelnemers aan het participatieproces teleurgesteld zijn in de uiteindelijke keuzes die college en raad maken en het gevoel hebben dat er niet voldoende naar hen is geluisterd. Om dit risico te beperken is het nodig om aan de voorkant van het proces de verwachtingen en doelstellingen van participatie zo expliciet mogelijk te communiceren. En om bij de keuze van maatregelen ook expliciet in te gaan op de overwegingen van participanten.